

Kend din by!

“Kend din by” er en lille let sag at følge rundt omkring historiske steder i Horsens. Ideen er bl.a. at finde de lokaliteter, der er billeder af og prøve at forestille sig, hvordan der har set ud tidligere. Følg de små prikker og tal på kortet.

God fornøjelse!

Middelalderbyen “Horsens” opstod ved en skæring mellem to forskellige trafiksystemer - en landevej og fjorden.

Omkring Bygholm Å's oprindelige udløb i fjorden er der gennem århundreder foregået en stadig stigende aktivitet. Der findes kort over Horsens Havn tilbage fra 1768. Indtil 1902 udgjorde Åboulevarden en del af Bygholm Å og havnen. Opfyldningen af åen, der var tilendebragt i 1904, skete iøvrigt sam-

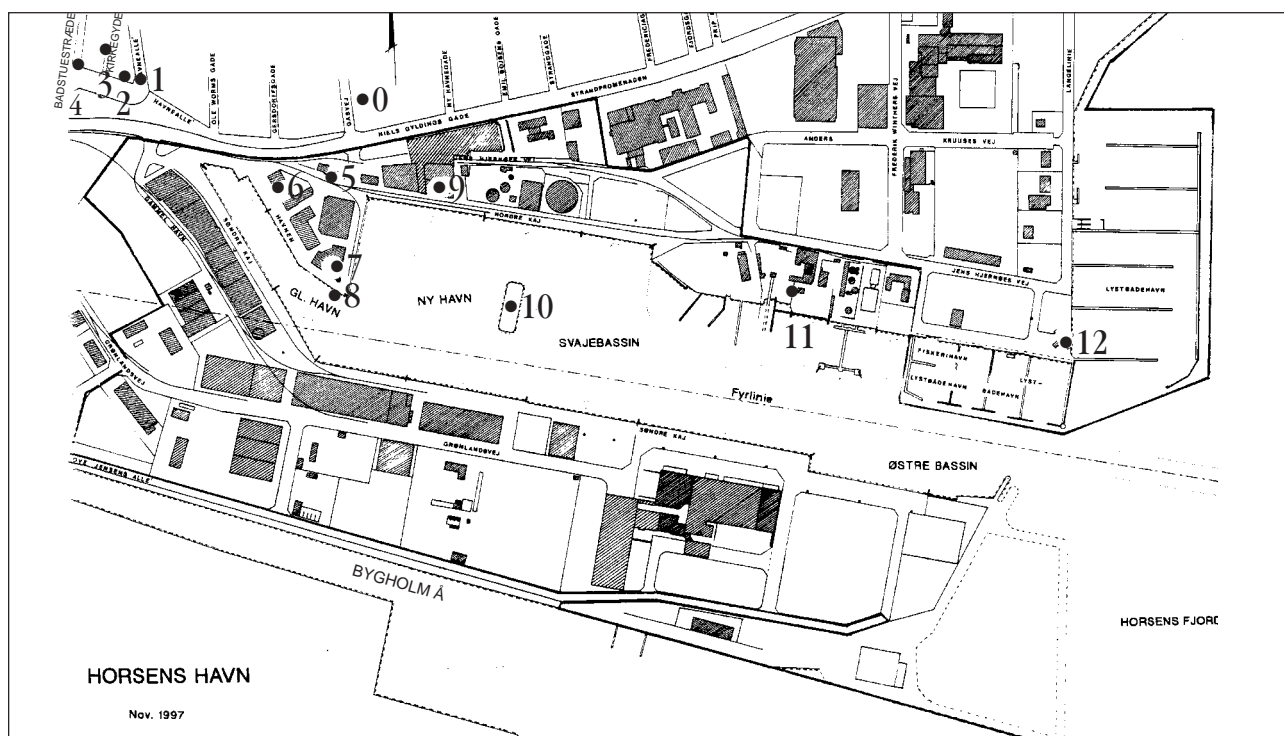
Omkring nordhavnen

Gamle havn.

tidig med de store udgravninger til Odderbanens anlæg. Den gamle åhavns opfyldelse og anlæggelsen af Åboulevarden var vel den største indgriben i byens topografi siden middelalderen, eller som den Horsens-

fødte arkitekturprofessor Anton Rosen (iøvrigt den senere omtalte Viggo Norns læremester) skrev: “Horsens har fået en boulevard, der er en negerrepublik værdig”. Han var selv født i området ved åen!

Havnen - i forbindelse med jernbanen - har været altafgørende for byens udvikling som industriby.

Det må have set flot ud ved den gamle åhavn med alle de mange gavle på begge sider af åen - og spejlingerne heri.

En projektgruppe arbejder på at få genskabt en del af det gamle åløb og således udvide indre havns "nyhavnsstemning".

Inspirationen hertil kan tænkes at stamme fra Åboulevarden i Århus.

I modsætning til den gamle åhavns harmoniske proportioner, hvor pakhus og boliger arkitektonisk var beslægtede, virker den nuværende havnebebyggelse noget rodet i sin udformning. Med "kajgaden" mellem vandet og bygningerne opleves havneområdet dog positivt rumdannende.

Den gamle åhavn før 1902 med pakhuset.

Horsens Havn fungerer som trafikhavn og har en godsomsætning på ca. 450.000 tons. De primære produkter er træ (landets største mængde), men også store mængder jern, korn, fodrestoffer samt grus og sand føres gennem havnen.

Nordhavnsturen

Prøv at gå en tur på havnen, men **pas på**: Det er jo en arbejdsplads med konstant kørsel af kraner, trucks og lastbiler.

Vi foreslår en tur, der kan klares på 1 time, hvis man har travlt.

Start ved **Industrimuseet (0)** og gå ad Gasvej mod havnen. Følg vejen til højre forbi den **gamle Toldbod (1)** (Jensens Bøfhus). Dernæst kan man gøre ophold ved Åboulevarden 121. **Portbygningen (2)** fører ind til en mindre "cul-de-sac"-bebyggelse (blindgadebebyggelse) fra 1739, som også kaldes "Strandgården". Efter at have passeret **Kirkegyde (3)** med Klosterkirken i baggrunden kommer man til et godt eksempel på et velbevaret hus fra åhavnens tid.

Det er det gule **pakhus Åboulevard-**

Læs evt. inskriptionen på portbygningen

den 85 (4). Husene var placeret med gavlen ud til "åen", så det var muligt at hejse varer op ved hjælp af en kranbjælke, der ragede ud over vandet. Man ser tydeligt at havnegaden før opfyldningen af åen gik lige gennem huset.

Turen går nu tilbage til havnen, og for

Pakhuset i dag set fra øst.

enden af Gasvej rundes de gamle spor efter Odderbanen og havnearbejdernes **Varmestue (5)**, som blev bygget i forbindelse med den "nye Toldbod", 1911-13.

Indgangsparti til "Toldboden".

Færgelejet til Endelavefærgen med gamle toldbod i baggrunden.

Stykgodspakhusets tårn.

Ved **Toldboden (6)**, tegnet i nybarok stil af Hack Kampmann med granitarbejder, er der fint udsyn til den gamle toldbygning samt ind langs Åboulevarden. Fortsætter man i modsat retning, kommer man til **Havnemesterens kontor (7)**. Det ligger i det "Stykgodspakhus", som blev tegnet af arkitekt Viggo Norn og opført i 1914. En utrolig charmerende bygning.

Trekantet, med et lille sekskantet tårn i det ene hjørne, der er med til at give bygningen et vist "maritimt" præg. Herfra er der godt blik over både den gamle og den nye havn. Det er iøvrigt her, **Tenna II af Hou (8)** lægger til. Tenna II sejler fra den 19. juni til den 24. august hver fredag kl. 14.00 og 16.00 samt en længere aftentur 18.30 til Hjørnø. Billetter bestilles på Turistbureauet eller man kan tage chancen ved båden.

Øen.

Videre rundt ved den nye havn foreslås et stop efter **Dana Feed (9)** med et blik ud til **øen (10)**. Denne blev skabt ved en havneudvidelse i 1909, og her lå fra 1916 - 1930 **Sejlkлубens klubhus**. Arkitekt var Viggo Norn, der i 1906 også tegnede byens elværk, de bygninger der i dag rummer Industrimuseet.

Videre - **men pas på**: Det er en arbejdsplads med daglig kørsel af kraner, trucks og lastbiler - følges, ad snirklede veje og stier, ruten til **fiskerbyen (11)**. Her anbefales det at slå et smut ned til vandet, få en sludder (eventuelt om skarvens indflydelse på det ringe fiskeri) med folk der og fornemme den stemning, der er.

Næste stop kan passende være **Sejlkлубben (12)**. Pavillionen, blev flyttet fra øen (10) i 1930 til sin nuværende plads. I sejlkлубbens restaurant kan man hvile ud og nyde såvel drikke som fast føde.

Man har på turen været vidne til en kraftig erhvervsmæssig udbygning af havnen. Denne er for en stor del sket ved hjælp af inddæmning og opfyldning af fjorden. Dette har medført, at havnen på såvel nord- som sydsiden, er ekspanderet mod øst. Hvis den udvikling fortsætter, vil det kulturhistoriske samspil mellem bykerne og fjord blive truet. Det er derfor vigtigt, at man har dette in mente ved fremtidig planlægning af udviklingen på de gamle havnearealer.

Turen tilbage til Industrimuseet går forbi **Lystbådehavnen, Roklubben og Kajakklubben** langs havnen til lyskrydset Gasvej / Niels Gyldingsgade, og derfra til Industrimuseet (0). Hvis man da ikke ønsker en længere tur: **Turen langs sydkajen.**

Kørsel med stål på nordhavnen.

Fra fiskerbyen.

Sejlkлубbens restaurant ved lystbådehavnen .

Industrimuseet

Museet for arbejder-, håndværker- og industrikultur
Gasvej 17-19 • 8700 Horsens

Telefon: 7562 0788

Fax: 7560 1277

Hjemmeside: www.industrimuseet.dk

